

FORSVARSMINISTERIET

NOTAT

FORSVARETS STØTTEORDNING TIL TIDLIGERE UDSENDTE SOLDATER 26. april 2006

BT og Ekstra Bladet omtaler den 25. og den 26. april 2006 drabet og drabsforsøget i Brandstrup på Lolland. Artiklerne omtaler André Von Wowern, der tidligere har været udsendt med UNPROFOR i 1. halvår af 1994, som drabsmanden, og sammenkæder reaktioner oven på hans udsendelse med tragedien i Brandstrup. Artiklerne omtaler, at tidligere udsendte soldater tilsyneladende ikke får den nødvendige støtte til at håndtere eventuelle psykiske eftervirkninger af udsendelsen.

Forsvaret har et omfattende program for psykologisk støtte til soldater før, under og efter en udsendelse. Tilbudet om psykologisk rådgivning og behandling er til alle ansatte, der har været udsat for en belastende hændelse i tjenesten, herunder i forbindelse med en udsendelse. Hjemsendte og pårørende til nuværende eller tidligere ansatte, der har været udsat for belastende hændelser, er også omfattet af forsvarets tilbud, der principielt er tidsubegrænset.

Forsvaret kan ikke og har ikke mulighed for at tvinge en person i psykologisk behandling, da en sådan indgriben i den personlige frihed kræver en bemyndigelse, som ikke er tillagt forsvaret. Desuden må det opfattes som en grundlæggende forudsætning for psykologisk behandling, at personen medvirker under behandlingen. Hvis en tidligere udsendt soldat ikke ønsker psykologisk rådgivning og behandling af forsvaret, kan forsvaret således ikke gennemtvinge den.

Forsvarets Personeltjeneste har oplyst nedennævnte status for de samlede tiltag iværksat for at støtte tidligere udsendte soldater og for at forebygge psykiske efterreaktioner. Derudover har forsvaret i forlængelse af arbejdet med implementering af forsvarsforliget igangsat en række undersøgelser mv. med henblik på yderligere optimering af den samlede støttepakke for udsendte soldater og deres pårørende.

Før udsendelsen

Enheden tilknyttes en kontaktpsycholog

En kontaktpsycholog tilknyttes enheden før udsendelsen og deltager i forbindelse med forskellige uddannelsesaktiviteter. Kontaktpsychologen er tjenstgørende ved Forsvarsakademiet, Institut for Militærpsykologi.

Generel orientering af personalet

Ved den missionsorienterede uddannelse deltager kontaktpsychologen med et indlæg for det personel, der skal udsendes. Der undervises i selvhjælp og kammeratstøtte, ligesom mulighederne for psykologisk støtte for personel og pårørende gennemgås. Alt personel får udleveret nogle pjecer (bl.a. "Når du udsendes" og "Mens I er væk fra hinanden"), som omhandler nogle af de problemstillinger, der kan opstå som udsendt soldat.

Personalet tilbydes en samtale med en socialrådgiver

Eventuelle behov for støtte til familien under og efter udsendelsesperioden kan drøftes.

Uddannelse af personalet

Med det formål at forebygge psykiske efterreaktioner ved belastende hændelser, der indtræffer i udsendelsesperioden, uddannes såvel chefer som menigt personel.

Uddannelse på chefniveau

Før udsendelse i international mission modtager de kommende chefer en gennemgang af, hvorledes de kan håndtere belastende hændelser - hvilke reaktioner der kan forudses, hvad der kan gøres i den forbindelse, og hvordan der tales med personel, som har været udsat for alvorlige belastninger. Kontaktpsychologen deltager i denne orientering og får herved mulighed for at knytte kontakter til enheden - en kontakt som er et godt udgangspunkt for samarbejdet under udsendelsen.

Uddannelse på lederniveau

Delingsførere har som led i officersuddannelsen modtaget undervisning i kamp- og krisepsykologi. I forbindelse med videreuddannelse gennemføres et kursus i stress og stressmanagement.

Uddannelse på føringsniveau

Gruppeførere gennemgår et undervisningsprogram om reaktioner på belastninger i tjenesten samt opnår viden om, hvordan der som fører kan gribes ind og håndtere eventuelle stressreaktioner.

Under udsendelsen

Besøg af kontaktpsychologen

Kontaktpsychologen arbejder tæt sammen med feltpræsten og lægen, der begge udsendes sammen med enheden, og med forsvarrets socialrådgivere. Der er således mulighed for, at enheden efter behov løbende kan søge rådgivning og

sparring hos kontaktpsykologen ved Institut for Militærpsykologi, ligesom instituttet til stadighed er orienteret om situationen i missionsområdet.

Sundhedsfaglig bistand

Udsendte enheder har tilknyttet både læge og sygeplejerske, der også kan varetage psykologiske aspekter af mindre belastende karakter.

"Sjæleliv"

Udsendte enheder har tilknyttet en feltpræst til varetagelse af bl.a. personellet's sjæleliv.

Ved alvorlige hændelse

Når der i forbindelse med tjeneste i internationale missioner sker alvorlige hændelser, hvor personellet er involveret, er der mulighed for at modtage psykologisk støtte fra krisepsykologerne ved Institut for Militærpsykologi.

Ved henvendelse til instituttets vagthavende psykolog vil der kunne rådgives om, hvorledes en konkret situation eller hændelse bedst håndteres. Rådgivningen kan bestå i, at enheden, der har været udsat for en hændelse, i første omgang støttes i selv at bearbejde det oplevede - for muligvis senere at rekvirere yderligere hjælp. Henvendelsen til vagthavende psykolog kan også føre til, at krisepsykologer straks sendes til missionsområdet for her at yde direkte psykologisk bistand overfor de berørte soldater. Instituttet råder over et udrykkeberedskab, som er parat til at tage til missionsområderne med meget kort varsel. Ofte vil psykologerne - afhængigt af transportforholdene - befinde sig i missionsområdet indenfor de første døgn efter en anmodning om bistand er modtaget.

Der vil altid være tale om et samarbejde mellem den berørte enhed og psykologerne for at sikre, at indsatsen bliver så hensigtsmæssig som muligt.

Orientering om hjemkomstprocedure

I forbindelse med denne proces udleveres pjecen "Når du kommer hjem".

Efter udsendelsen

Psykologisk debriefing

Ved hjemkomsten screenes alt personel via en kort obligatorisk ene samtale med en krisepsykolog. Der gives endvidere en generel orientering om mulige efterreaktioner på psykiske belastninger og håndtering af disse.

Helbredsundersøgelse

Ved hjemkomsten skal alt personel gennemgå en lægeundersøgelse.

Socialrådgiver konsultation

Alt hjemvendt personel tilbydes en samtale med en socialrådgiver. Socialrådgiverne står til rådighed for personalet også efter en eventuel hjemsendelse.

3 måneders arrangement

Enheden samles 3 måneder efter, at den er vendt hjem fra missionsområdet. Arrangementet er af en dags varighed.

Spørgeskemaundersøgelse

Alt udsendt personel udfylder rutinemæssigt et spørgeskema som tilgår ca. 6 måneder efter hjemkomsten. Herigennem får Institut for Militærpsykologi et generelt indtryk af enhedens tilstand, og konkrete behov hos enkeltpersoner kan blive synliggjort.

Psykologisk rådgivning og behandling af enkeltpersoner

Det er et åbent tilbud for alt personel, der har været udsat for en belastende hændelse i tjenesten, herunder i forbindelse med en udsendelse, at modtage psykologisk behandling. Hjemsendt personel og pårørende til personel, der har været udsat for belastende hændelser, er også omfattet af forsvarrets tilbud, der principielt er tidsubegrænset.

Rådgivning og behandling sker ved Institut for Militærpsykologi eller ved en af de psykologer, der er tilknyttet Instituttets psykolognetværk. Netværket består af privatpraktiserende psykologer, som gennem en årrække har været tilknyttet forsvaret.

Behandling består i samtaler om de hændelser, som soldaten har været udsat for, og de følger, der ofte støder til. I gennemsnit varer en psykologisk behandling 5 - 6 timer.

Kammeratstøtteordningen

Kammeratstøtteordningen består af en række tilbud til personel, der er vendt hjem efter en udsendelse. Ordningen er finansieret af forsvaret med 2 mio. kr. årligt.

Tilbudene er udviklet og bliver opretholdt af frivilligt personel (De blå baretter), der alle har været udsendt i international tjeneste. Ordningen består af følgende tilbud:

- En telefonlinie, som er beregnet til en uformel snak om forskellige problemer.
- E-post kontakt med chat- og netværksgrupper.
- Aktiviteter og socialt samvær for personalet.

I aviserne omtales også forslaget fra Centralforeningen for Stampersonel om oprettelse af familiestøttecentre, som det er sket i Tyskland. Forslaget blev stillet over for Forsvarsministeriet i november 2004.

Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste har udarbejdet en rapport om det tyske forsvars støtte til pårørende til udsendte i international tjeneste. Rapporten behandles i Forsvarets Personeltjeneste, hvor den indgår i de videre overvejelser i Kammeratstøtteordningens styregruppe.

Forsvarets Personeltjeneste har desuden oplyst, at forslaget modtages med nogen bekymring i fagkredsen af psykologer, idet disse centre vurderes at kunne medvirke til en u hensigtsmæssig "klientgørelse" af de hjemvendte og deres familier.

Forsvarskommandoen arbejder p.t. med forstærkning af indsatsen til støtte for udsendt personel og pårørende, idet der fokuseres på en bred vifte af muligheder, herunder fx optimerede muligheder for kommunikation mellem den udsendte og pårørende samt udarbejdelse af idekatalog til praktisk og evt. økonomisk hjælp til udsendte og pårørende (fx familiepakke) samt andre støtteforanstaltninger.

Det er Forsvarsministeriets samlede vurdering, at forsvaret med de nævnte støttemuligheder dækker behovet for psykologbistand og anden støtte til tidligere udsendte soldater. På grundlag af den konkrete hændelse vurderes der ikke at være grundlag for at ændre i støtten til udsendte soldater efter hjemkomsten.